

Rok 2019

ROK HUS

Začátek letošního roku byl nesporně velmi bohatý na různá zajímavá pozorování. Pokud ale má být jmenována jedna skupina, která nejvíce zazářila, pak jsou to zcela jistě husy. Mnohatisícová hejna letos přinesla birderům dlouhé chvíle radosti při pozorování a skrývala mezi sebou mnohá překvapení.

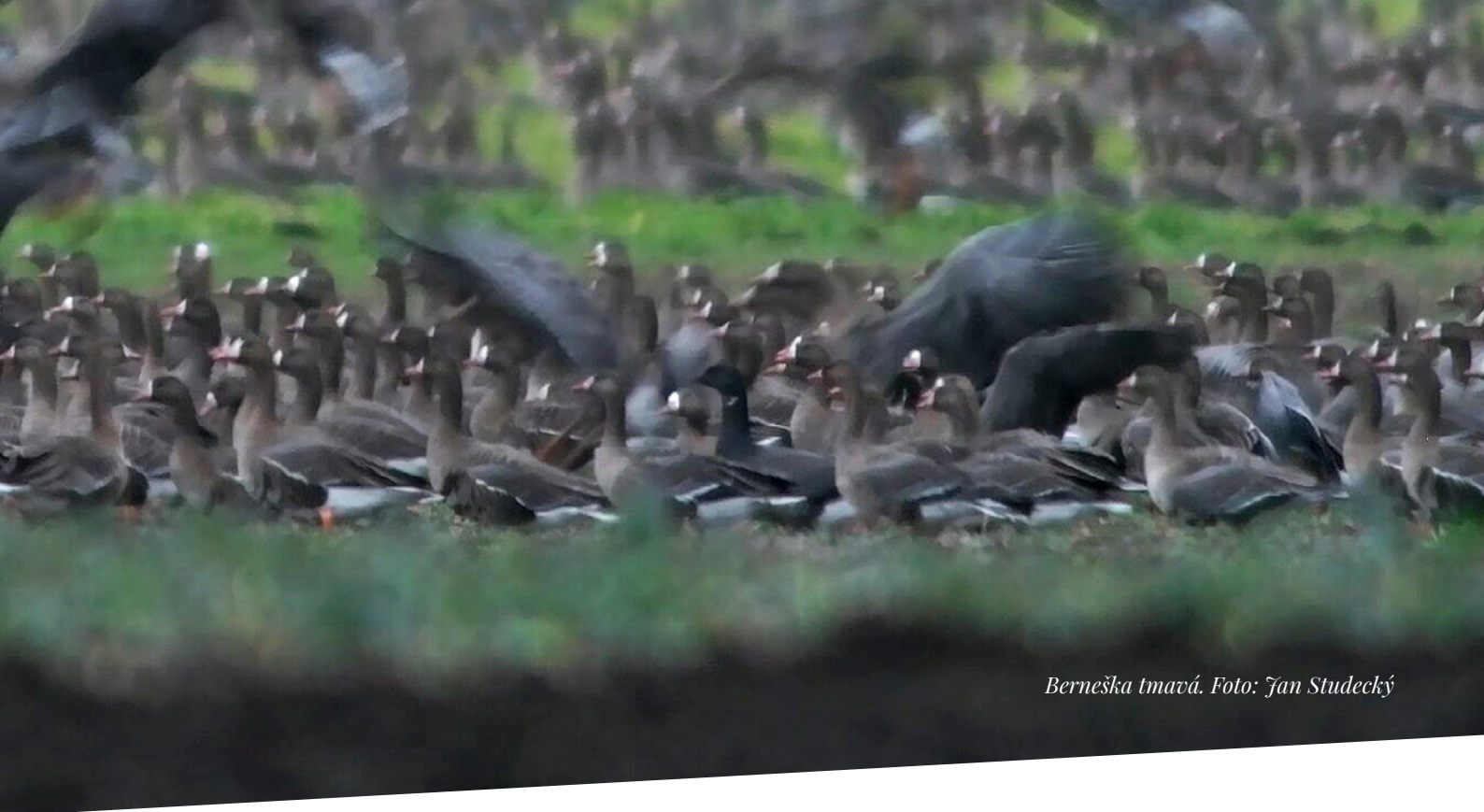
Vše začalo už v prosinci minulého roku, kdy se po delší pauze začala objevovat pozorování větších husích hejn v okolí Pohořelic na jižní Moravě. Krátce po vánočních svátcích se zde podařilo počet odhad-

nout na 10 000 hus běločelých, navštěvujících pole okolo Pohořelic. Pozornosti četných pozorovatelů neušlo, že se mezi nimi skrývají i čtyři bernešky bělolící a sedm rudokrkých. Nikdo však tehdy netušil, že to je zdaleka jen začátek.

Krátce po příchodu nového roku přišla další vlna. Okolo 10. ledna začala přibývat pozorování táhnoucích klínů po celé zemi. Hejna přeletovala jak ve dne, tak i v noci. O pár dní později bylo na nádržích pod Pálavou odhadnuto asi 60 000 hus, v naprosté většině běločelých. V průběhu ledna pak bylo pravidelně sledováno jedno obrovské hejno na poli po-

Berneška bělolící. Foto: Jan Studecký

Berneška tmavá. Foto: Jan Studecký

blíž Vlasatic, které čítalo podle nezávislých odhadů několika pozorovatelů 35 000 – 40 000 jedinců. Pozorovat přelety takového počtu mohutných husích těl byl nejen pro mě velký zážitek, který se jen tak nepoštěstí. Někteří pozorovatelé později dokonce mluvili i o počtech dosahujících 100 000 ptáků.

U nás nejčastěji zaznamenávanými raritními husami jsou bernešky. V počtech vítězí rudokrká a bělolící, ostatní jsou vzácnější. Letošní zima ale nezůstala zdaleka jen u těchto dvou. Ihned po přiletu nových hejn našli 13. ledna nezávisle na sobě Roman Pícha na Třeboňsku a František Pochmon

na jižní Moravě bernešku tmavou. Obě se zdržely a byly pozorovány mnohými pozorovateli. Dokonce své lokality zřejmě i opustily ve stejný den, a to při větším tahovém neklidu 17. února. Souběžně s nimi byly zaznamenávány i bernešky bělolící, v počtu čtyř exemplářů na jižní Moravě, a bernešky rudokrké, v počtech až 15 exemplářů na jižní Moravě a min. dva exempláře v jižních Čechách. Velkým překvapením pak byl nálezní dvou bernešek malých na Leňšickém rybníku u Loun, který se podařil Jiřímu Rubešovi 22. února. Šlo o vůbec první zjištění u nás, kdy se nejednalo o jednoznačně uprchlé jedince.

Berneška malá. Foto: Jan Studecký

Husa malá. Foto: Jan Studecký

Podle chování a soudržnosti s hejnem severských hus by s velkou pravděpodobností mohly mít původ v introdukované evropské populaci, podobně jako husa indická mezi husami běločelými v jižních Čechách ve stejnou dobu. Poslední z našich bernešek, berneška velká, která k nám zalétá rovněž z introdukovaných západoevropských populací, byla zjištěna do konce března celkem na třech lokalitách, z toho jednou na přehradě Jesenice dokonce v počtu 19 exemplářů.

Pozadu nezůstala ani husa malá, obtížný druh, který snadno uniká pozornosti. První dva jedinci byli zjištěni už na přelomu roku, kdy je našel Jaroslav Šimek v malém hejnu hus běločelých u Drnholce. Na stejném místě jsem pak 5. ledna pozoroval samotného jedince s výrazně menší bílou skvrnou na čele. Následovalo několik dalších pozorování z okolí, kde nelze vyloučit stejné ptáky, než se 4. února povedlo Lukášovi Hamáčkovi nalézt jednu husu malou na Třeboňsku, což už vyvolalo větší ohlas, protože v Čechách je stále velmi vzácná a jde teprve

o třetí výskyt od roku 2002. O pár dní později pozorné oko Robina Šíchy nalezlo zřejmě ve stejném hejnu hned dva jedince, v jižních Čechách tedy mohly být až tři husy malé. Dost nečekané pozorování pak umožnila naše výprava na husy polní 3. března, kdy se nám opět s Robinem ukázala v malém okrajovém hejnu hus běločelých na Strašovském rybníce další husa malá, druhé novodobé pozorování pro východní Čechy. Poslední husu malou letošní zimy jsem pozoroval 8. března na ozimu u Branišovic na jižní Moravě. Tady se jednalo o dalšího krásně vybarveného dospělého ptáka. Celkem tedy letošní zima přinesla 20 pozorování minimálně sedmi hus malých.

Následoval jarní tah hus tundrových, který ale podle pozorování čítal jen asi 4000 hus v celé republice. Mezi nimi se 3. března u Strašova objevila i očekávaná husa polní, tedy tajgová forma, která byla ne-

dávno spolu s husou tundrovou rozdělena na dva samostatné druhy. Ukazuje se, že opravdová husa polní se mezi tundrovými objevuje jen velmi raritně a spolu s pozorováním Miroslava Stehlíka z 24. března jde pouze o dvě prokázaná zjištění v letošním roce.

A nebyl by to rok hus, aby i hejna hus tundrových nepřinesla nějakou mimořádnou raritu. 9. března se mi podařilo nalézt u Branišovic na pomezí okresů Brno-venkov a Znojmo dlouho očekávaného fantoma české avifauny, husu krátkozobou. Zrovna přeletovala mezi dvěma hejny, měl jsem ji tak možnost pozorovat jak v hejnu hus tundrových, tak hus běločelých. Zdržela se do 12. března a pozorovatelské

štěstí se usmálo ještě na další tři ptáčkaře, kterým se ji podařilo dlouze i krátce pozorovat. Díky obrovskému štěstí se ji později podařilo zdokumentovat ze silnice na vzdálenost méně než 100 metrů, což je při plachosti většiny jihomoravských hejn velký úspěch. A proč fantom české avifauny? Faunistická komise se tímto druhem zabývala velmi dlouho a zjistila, že u žádného z historických zástřelů nebyl druh určen správně. Několik dalších pozorování pak bylo pro nedostatečný popis zamítnuto. Husa krátkozobá se tak po loňském vyřazení ze seznamu stává novým členem naší avifauny. Ostatně koho by teď už překvapilo, že i prvním novým druhem letošního roku bude právě husa?

Jan Studecký

Husa krátkozobá. Foto: Miroslav Stehlík